

Datum van inontvangstneming : 01/03/2016

Zaak C-48/16**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

27 januari 2016

Verwijzende rechter:

Okresný súd Dunajská Streda (Slowaakse Republiek)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

23 november 2015

Verzoekende partij:

ERGO Poist'ovňa, a. s.

Verwerende partij:

Alžbeta Barlíková

BESCHIKKING

De Okresný súd Dunajská Streda (Arrondissementsrechtbank, Dunajská Streda) heeft in de zaak tussen **ERGO Poist'ovňa, a.s.**, [...] verzoekster, tegen **Alžbeta Barlíková**, [...] verweerster, betreffende de terugbetaling van 11 421,42 EUR, vermeerderd met interesten en kosten,

beslist als volgt:

[...] [*procedurele bepalingen*] Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt op grond van artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Moeten de bewoordingen „de overeenkomst tussen de derde en de principaal niet zal worden uitgevoerd” in artikel 11 van richtlijn 86/653/EEG van de Raad van 18 december 1986 inzake de coördinatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake zelfstandige handelsagenten (hierna: „richtlijn 86/653”) aldus worden uitgelegd dat daarmee wordt bedoeld:

- a) de volledige niet-uitvoering van de overeenkomst, dat wil zeggen noch de principaal noch de derde heeft de bepalingen van de overeenkomst uitgevoerd, zelfs niet gedeeltelijk;
- b) ook een gedeeltelijke niet-uitvoering van de overeenkomst, dat wil zeggen dat bij voorbeeld het aantal beoogde transacties niet is bereikt of de overeenkomst wordt beëindigd vóórdat de overeengekomen duur ervan is verstreken?

2. Indien de uitlegging onder b) van de eerste vraag de juiste is, moet artikel 11, lid 2, van richtlijn 86/653 dan aldus worden uitgelegd dat een bepaling in een handelsagentuurovereenkomst volgens welke de agent gehouden is een evenredig deel van zijn provisie terug te betalen indien de overeenkomst tussen de principaal en de derde niet volledig is uitgevoerd – namelijk minder dan aanvankelijk werd beoogd of dan in de handelsagentuurovereenkomst werd overeengekomen – geen afwijking in het nadeel van de agent is?

3. Kunnen, in de zaak die aan de orde is het hoofdgeding, bij de beoordeling van de vraag of „de niet-uitvoering niet terug te voeren is op omstandigheden die aan de principaal te wijten zijn” in de zin van het tweede streepje van artikel 11, lid 1, van richtlijn 86/653,

- a) enkel juridische omstandigheden in aanmerking worden genomen die rechtstreeks tot de beëindiging van de overeenkomst hebben geleid (zoals de beëindiging van de overeenkomst omdat de derde een daarin opgenomen contractuele verplichting niet is nagekomen);
- b) dan wel ook kan worden onderzocht of die juridische omstandigheden niet voortvloeiden uit de gedragingen van de principaal in diens rechtspositie ten opzichte van die derde welke ertoe hebben geleid dat de derde zijn vertrouwen in de principaal heeft verloren en hij daardoor een in de overeenkomst met de principaal opgenomen contractuele verplichting niet is nagekomen? **[Or. 2]**

Motivering

I. Feiten

- 1 Bij de Okresný súd Dunajská Streda is thans een geding aanhangig betreffende een geschil tussen verzoekster, een verzekeringsmaatschappij, en verweerster, die actief was als verzekeringstussenpersoon (financieel agent) voor verzoekster. [...] [*procedure*] Gelet op het procesverloop tot dusver, kunnen de feiten als volgt worden samengevat:
- 2 (a) Verzoekster (als „verzekeraar”) en verweerster (als „tussenpersoon”) ondertekenden op 13 maart 2012 een document dat werd aangeduid als

„bemiddelingsovereenkomst met een verbonden financieel agent”. In dat document werd in de aanhef ervan verwezen naar artikel 642 van de Slowaakse Obchodný zákonník (handelswetboek) (zie hieronder) en waren onder meer de volgende bepalingen opgenomen:

„Artikel 1

[...]

1. [...] [Verweerster] zal als verbonden financieel agent verzekeringsbemiddeling verrichten in de verzekeringssector [...].

3. De taken van [verweerster] zijn:

- optreden als verzekeringsbemiddelaar tegen betaling van provisie. [...] Bemiddeling bestaat uit het aanbieden van offertes voor het sluiten van een verzekeringsovereenkomst met een derde („de cliënt”), en andere verrichtingen die moeten leiden tot het sluiten van een verzekeringsovereenkomst met de cliënt. [Verzoekster] staat [verweerster] toe verzekeringsovereenkomsten te sluiten namens [verzoekster].

De bemiddeling wordt als geslaagd beschouwd indien de cliënt [verzoekster] de premie betaalt die hij verschuldigd is voor de verzekering waarover is onderhandeld [...]

- actief op zoek gaan naar cliënten, marktonderzoek verrichten en informatie verstrekken aan de cliënten [...]

5. [Verweerster] verricht de in dit artikel gedefinieerde verzekeringsbemiddeling voor [verzoekster] uitsluitend voor [verzoeksters] eigen producten.

[...]

(b) De regels voor de berekening van de zogenoemde „verwervingsprovisie” (de provisie voor het sluiten van nieuwe verzekeringsovereenkomsten) waren vastgesteld in artikel 4 van en bijlage 1 bij voornoemde overeenkomst. Deze regels kunnen kort worden samengevat als volgt: voor elke verzekeringsovereenkomst werd de provisie berekend als een percentage van het verzekerde bedrag of van de jaarpremie (artikel 4, punten A8 en A9, bijlage 1 bij de overeenkomst). Wanneer een verzekeringsovereenkomst werd gesloten tussen verzoekster en een door verweerster aangedragen cliënt, kon deze laatste aanspraak maken op een (voorwaardelijke) vooruitbetaling van die provisie indien deze verzekeringsovereenkomst daadwerkelijk werd uitgevoerd en de cliënt de premie gedurende een bepaalde periode betaalde (drie of vijf jaar, artikel 4, punt A5 van de overeenkomst). Wanneer de premie zelfs niet voor de eerste

maand werd betaald, verviel het recht op provisie voor de betrokken verzekeringsovereenkomst. Indien de cliënt de premie niet meer betaalde na het verstrijken van drie maanden van de overeengekomen duur van de verzekeringsovereenkomst, werd de provisie verhoudingsgewijs verminderd ($1/36^{\text{ste}}$ of $1/60^{\text{ste}}$ voor elke onbetaalde maandpremie).

In bijlage 1 werden deze regels omstandig omschreven in de afdeling „Verval van provisie” waarvan de belangrijkste bepalingen luiden als volgt:

- „1. De termijn van de gewaarborgde provisie in de eerste x maanden/jaren is vastgesteld in [de tabel in bijlage 1] **[Or. 3]** (hierna: „verval van provisie”).
2. Indien de verzekeringsovereenkomst in die periode wordt geannuleerd, vervalt [verweersters] recht op provisie. [...]
4. Als annulering wordt volgens deze overeenkomst verstaan elke beëindiging van de [verzekerings]overeenkomst ongeacht de reden daarvan (bijvoorbeeld opzegging door [verzoekster] of door de cliënt, intrekking van de overeenkomst, niet-betaling van de premie door de cliënt).”

(c) Verweester heeft verzoekster verschillende klanten bezorgd die een verzekeringsovereenkomst met verzoekster hebben gesloten. Verweester verkreeg op basis daarvan (vooruitbetaling van) provisie. Een aantal cliënten betaalden de overeengekomen premie al na korte tijd echter niet meer (3-6 maanden na het sluiten van de verzekeringsovereenkomst). Verzoekster stuurde betrokkenen dan een aanmaning, en indien deze cliënten nog steeds niet betaalden, was hun verzekeringsovereenkomst van rechtswege ontbonden. Sommigen van hen beantwoordden verzoeksters aanmaning evenwel met de mededeling dat zij betaling van de premies hadden gestaakt omdat zij niet langer vertrouwen hadden in verzoekster.

(d) Nadat bepaalde verzekeringsovereenkomsten aldus waren beëindigd, liet verzoekster verweester krachtens de supra genoemde bepalingen een notitie toekomen houdende intrekking van provisie, voor een totaalbedrag van 11 421,42 EUR, dat verweester echter niet terugbetaalde. Verzoekster vordert derhalve terugbetaling daarvan in de onderhavige procedure.

- 3 Verweester stelt in haar pleidooi onder meer dat de beëindiging van de betrokken verzekeringsovereenkomsten verzoeksters eigen schuld was. Volgens haar heeft verzoekster de cliënten onredelijk behandeld, hun vele vragen gesteld zelfs nadat de overeenkomst was gesloten, en hun herinneringen gestuurd ook al was de premie betaald. Daardoor verloren de cliënten hun vertrouwen in verzoekster als verzekeraar en stopten zij hun premiebetalingen. De cliënten maakten dit voornamelijk duidelijk in brieven die zij verzoekster hebben toegezonden en die verzoekster heeft overlegd aan de onderhavige rechterlijke instantie.

II. Unierecht en nationaal recht

- 4 Ter beoordeling van de vraag of een verzoek om een prejudiciële beslissing dient te worden overlegd, heeft de verwijzende rechter zich vooral gebaseerd op de bepalingen van de artikelen 1, lid 2, 10 en 11 van richtlijn 86/653.

Beknoptheidshalve worden die bepalingen hier niet letterlijk weergegeven, aangezien het Hof van Justitie van de Europese Unie kennis daarvan heeft.

- 5 Richtlijn 86/853 werd in het recht van de Slowaakse Republiek omgezet bij artikel 652 en volgende van de Obchodný zákonník, wet nr. 513/1991. In casu zijn de volgende bepalingen betreffende de handelsagentuurovereenkomst relevant (in de versie die van kracht was op 13 maart 2012):

Artikel 652, leden 1 en 5:

„(1) Een handelsagentuurovereenkomst is een overeenkomst waarbij een handelsagent als zelfstandig tussenpersoon gehouden is voor de principaal activiteiten te verrichten die tot het sluiten van een bepaald type overeenkomsten (,transacties’) leiden, dan wel daarover te onderhandelen en die transacties vervolgens te sluiten op naam en voor rekening van de principaal, en de principaal gehouden is de handelsagent een provisie te betalen.

[...]

(5) Behoudens indien in dit hoofdstuk anders is bepaald, zijn de bepalingen betreffende bemiddelingsovereenkomsten van toepassing op de handelsagentuurovereenkomst.”

Artikel 658, lid 2: **[Or. 4]**

„(2) Enkel wanneer de handelsagent zich schriftelijk daartoe heeft verbonden of hij een afzonderlijke beloning ontvangt voor het overnemen van de desbetreffende waarborg, dient hij ervoor te zorgen dat de derde die hij bij de principaal heeft aangebracht voor het sluiten van een overeenkomst of met wie hij namens de principaal een transactie heeft gesloten, zijn verplichtingen nakomt. [...]”

Artikel 660, leden 1 en 2:

„(1) De provisie is verschuldigd zodra:

- (a) de principaal de transactie heeft uitgevoerd, of
- (b) de principaal de transactie krachtens de overeenkomst [...] had moeten uitvoeren, of
- (c) de derde zijn uit de transactie voortvloeiende verplichtingen is nagekomen.

(2) Het recht op provisie ontstaat uiterlijk op het tijdstip waarop de derde zijn deel van de contractuele verplichtingen heeft uitgevoerd, of daartoe verplicht was indien de principaal zijn deel van de contractuele verplichtingen heeft uitgevoerd. Indien de derde zijn contractuele verplichting echter pas dient uit te voeren nadat meer dan zes maanden zijn verstreken vanaf de datum waarop de overeenkomst is gesloten, heeft de handelsagent recht op provisie bij het sluiten van de transactie.”

Artikel 662, leden 1 en 3:

„(1) Het recht op provisie vervalt indien vaststaat dat de overeenkomst tussen de derde en de principaal niet zal worden uitgevoerd en de niet-uitvoering niet terug te voeren is op omstandigheden die aan de principaal te wijten zijn, behoudens andersluidende bepalingen in de overeenkomst.

(3) van de in lid 1 vastgestelde regeling betreffende het recht op provisie kan in de overeenkomst enkel worden afgeweken in het voordeel van de handelsagent.”

- 6 Daarnaast zijn in de onderhavige zaak de hierna volgende bepalingen van de Obchodný zákonník relevant:

Artikel 261, lid 1:

„(1) Dit hoofdstuk [houdende de artikelen 261 tot en met 755] van deze wet regelt de onderlinge verplichtingen van ondernemers, indien het op het tijdstip waarop die verbintenissen van kracht worden duidelijk is, alle omstandigheden in aanmerking genomen, dat deze verplichtingen betrekking hebben op hun activiteit als ondernemer.”

Artikel 263, leden 1 en 2:

„(1) Partijen mogen afwijken van de bepalingen die in dit hoofdstuk van deze wet zijn vastgesteld of de toepassing van een aantal bepalingen ervan uitsluiten, met uitzondering van de bepalingen van [...] artikel 660, lid 2 [...]

(2) Partijen mogen niet afwijken van de basisbepalingen die in dit hoofdstuk zijn vastgesteld met betrekking tot specifieke types overeenkomsten [...]

Artikel 642:

„Een bemiddelingsovereenkomst is een overeenkomst waarbij de tussenpersoon activiteiten verricht die ertoe leiden dat een belanghebbende partij de gelegenheid wordt geboden een bepaalde overeenkomst te sluiten met een derde en de belanghebbende partij gehouden is de tussenpersoon een provisie (commissieloon) voor de bemiddeling te betalen.”

- 7 Voor een goed begrip van de wijze waarop verzekeringsovereenkomsten kunnen worden beëindigd, dient tevens te worden verwezen naar artikel 801, leden 1 en 2

van de Občianský zákonník (burgerlijk wetboek) (zákon č. 40/1964 Zb. (wet nr. 40/1964), in de versie die van kracht was in 2012 en 2013):

„(1) De verzekering wordt beëindigd wanneer de premie voor het eerste verzekeringstijdvak of de één enkele premie niet is betaald binnen een termijn van drie maanden vanaf het tijdstip waarop deze premie verschuldigd was.

(2) De verzekering wordt ook beëindigd wanneer de premie voor het volgende verzekeringstijdvak niet is betaald binnen een termijn van een maand vanaf de datum waarop de verzekeraar de verzekeringnemer een aanmaning heeft doen toekomen, indien de premie niet is betaald voordat die aanmaning is bezorgd. [...]” **[Or. 5]**

- 8 Ten slotte dienen voor een goed begrip van het hieronder uiteengezette betoog van verzoekster ook de bepalingen te worden weergegeven van de zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve (wet nr. 186/2009 betreffende financiële bemiddeling en financieel advies), in de versie die van kracht was op 13 maart 2002 (houdende met name uitvoering van richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling):

Artikel 2, leden 1 en 5:

„(1) In de zin van deze wet wordt onder financiële bemiddeling verstaan de activiteiten waartoe minstens één van de volgende verrichtingen behoren:

- a) indiening van voorstellen voor het sluiten van overeenkomsten ter verstrekking van financiële diensten, het sluiten van overeenkomsten ter verstrekking van financiële diensten, en andere activiteiten die leiden tot het sluiten of wijzigen van overeenkomsten ter verstrekking van financiële diensten;
- b) verstrekking van specifieke bijstand, informatie en ondersteuning van de cliënt met het oog op het sluiten, wijzigen of beëindigen van overeenkomsten ter verstrekking van financiële diensten [...]

(5) Financiële bemiddeling die wordt verricht volgens deze wet wordt als de uitoefening van een beroep aangemerkt.”

Artikel 4, onder a):

„Voor de toepassing van deze wet:

- a) wordt onder financiële diensten verstaan de diensten die worden verstrekt door een financiële instelling of de activiteiten die worden verricht door een financiële instelling in de sector van:

1. verzekering of herverzekering [...]

Artikel 13, lid 1:

„[Financiële agenten] worden ingeschreven in een register dat wordt bijgehouden door de Národná banka Slovenska (Nationale Bank van Slowakije). The Národná banka Slovenska mag die taak toevertrouwen aan een andere rechtspersoon. Het register wordt onderverdeeld in sub-registers voor de afzonderlijke sectoren [...]

Artikel 14, leden 2 en 7:

„(2) De aanvraag voor de inschrijving van een verbonden financieel agent [in het register] wordt gedaan door de financiële instelling [...] waarmee de verbonden financieel agent een overeenkomst heeft gesloten [...]

(7) Een verbonden financieel agent, een ondergeschikt financieel agent en een verbonden agent voor beleggingen kunnen als financiële bemiddelaar optreden vanaf de datum van hun inschrijving in het register.”

III. Relevantie van de vragen

- 9 Verzoekster betoogt voor deze rechterlijke instantie dat richtlijn 86/653 niet van toepassing is, aangezien de op 13 maart 2012 tussen haar en verweerster gesloten overeenkomst geen handelsagentuurovereenkomst is (maar wel een bemiddelingsovereenkomst, en zelfs indien dit toch het geval was, richtlijn 86/653 hoe dan ook niet geldt voor de activiteiten van financiële agenten. Deze rechter heeft zich voorlopig evenwel op het standpunt gesteld dat die grieven van verzoekster ongegrond zijn.
- 10 Uit de supra aangehaalde artikelen 642 en 652, lid 1, van de Obchodný zákonník volgt dat de bemiddelingsovereenkomst en de handelsagentuurovereenkomst in soortgelijke bewoordingen worden gedefinieerd. Niettemin is er een verschil: een bemiddelingsovereenkomst heeft betrekking op „een bepaalde overeenkomst” (dat wil zeggen één nauwkeurig omschreven overeenkomst, zoals de verkoop van een bepaald onroerend goed, het sluiten van een specifiek bedoelde transactie, enzovoort). Een handelsagentuurovereenkomst heeft betrekking op „een bepaald type overeenkomsten (transacties)”. Een tussenpersoon bemiddelt dus in wezen via een afzonderlijk optreden voor één enkel contract. Een handelsagent is permanent actief in een bepaalde sector, teneinde [Or. 6] een op voorhand onbepaald aantal transacties te sluiten waarvan alleen het type is omschreven.

De op 13 maart 2012 tussen verzoekster en verweerster gesloten overeenkomst is weliswaar als een „bemiddelingsovereenkomst” aangeduid, maar dat is niet beslissend. Uit artikel 263, lid 2, van de Obchodný zákonník volgt dat partijen de aard van de overeenkomst niet mogen wijzigen door deze louter als een ander soort overeenkomst te omschrijven. Doorslaggevend is de beoordeling van de

inhoud van de overeenkomst en de indeling ervan onder de basisregeling die voor dat type overeenkomst geldt. Zoals de verwijzende rechter voorlopig heeft geoordeeld, volgt uit artikel 1, lid 3, van de overeenkomst tussen verzoekster en verweerster dat verweerster niet tot taak had activiteiten te verrichten die moesten leiden tot het stand brengen door verweerster van één enkele transactie. Veeleer was verweerster ermee belast om „verzekeringsovereenkomsten” te sluiten (voor alle door verzoekster bepaalde types van verzekeringen, zie artikel 1, lid 5, van de overeenkomst) met verschillende – niet op voorhand bepaalde – cliënten. Dat blijkt ook uit hetgeen daadwerkelijk plaatsvond, aangezien verweerster verzekeringsovereenkomsten sloot met meerdere cliënten die zij zelf aanbracht (en die haar in de praktijk dus niet werden toegewezen door verzoekster).

Volgens de voorlopige benadering van de verwijzende rechter dient de op 13 maart 2012 tussen verzoekster en verweerster gesloten overeenkomst dan ook als een handelsagentuurovereenkomst en niet als een bemiddelingsovereenkomst te worden aangemerkt. Aan die vaststelling wordt evenmin afgedaan door het feit dat verweerster als handelsagent actief was in de hoedanigheid van een verbonden financieel agent die pas als gemachtigd ondernemer werd beschouwd vanaf haar inschrijving in het register, nadat de overeenkomst met verzoekster was gesloten (artikel 14, leden 2 en 7, juncto artikel 2, lid 5, van wet nr. 186/2009 betreffende financiële bemiddeling en financieel advies). Artikel 652, lid 1, van de Obchodný zákonník verlangt enkel dat de handelsagent zijn activiteiten als „zelfstandig tussenpersoon” uitoefent. Dit impliceert niet dat de handelsagent reeds een zelfstandig ondernemer (die de betrokken activiteiten mag uitoefenen) moet zijn op het tijdstip waarop de handelsagentuurovereenkomst wordt gesloten. Vereist is enkel dat de handelsagent de opdracht heeft aanvaard om als zelfstandig tussenpersoon op te treden en hij die hoedanigheid bezit (en dus ook de over noodzakelijke machtiging daarvoor beschikt) op het tijdstip waarop hij een aanvang daarmee neemt. In casu blijkt uit artikel 1, lid 1, van de overeenkomst tussen verzoekster en verweerster dat het voor beide partijen duidelijk was dat verweerster als een verbonden financieel agent diende te handelen, en dus als zelfstandig ondernemer in de zin van artikel 2, leden 1 en 5, van wet nr. 186/2009 betreffende financiële bemiddeling en financieel advies, doch pas vanaf haar inschrijving in het register (artikel 14 lid 7, van die wet). Inschrijving in het register kon alleen worden voorgesteld door verzoekster, en uitsluitend op basis van de met verweerster gesloten overeenkomst. Bijgevolg stond het voor beide partijen vast dat verweerster haar activiteiten als handelsagente pas zou uitoefenen vanaf haar inschrijving in het register, op welk tijdstip zij eveneens een gemachtigde ondernemer-tussenpersoon werd.

- 11 Voor haar tweede grief baseert verzoekster zich op het arrest dat het Hof heeft gewezen in de zaak C-449/01, Abbey Life Assurance Co Ltd/Kok Theam Yeap, waar het Hof heeft geoordeeld dat zelfstandige tussenpersonen die levensverzekeringsovereenkomsten verkopen, niet onder van richtlijn 86/653 vallen. Het Hof leidde dit af uit de bewoordingen van artikel 1, lid 2, van deze richtlijn, waar enkel als handelsagent worden gekwalificeerd de zelfstandige

tussenpersoon die permanent is belast met het tot stand brengen van de verkoop of de aankoop van „goederen” voor een ander. Verzekeringen zijn geen goederen.

In het arrest in de zaak C-3/04, Poseidon Chartering BV/Marianne Zeeschip VOF, Albert Mooij, Sjoerdje Sijswerda, Gerrit Schram, heeft het Hof echter een bepaalde uitzondering op die strikte regel toegestaan. In de punten 15 en 16 van dat arrest heeft het Hof verklaard dat wanneer de door de nationale rechter gestelde vragen betrekking hebben op de uitlegging van een bepaling van het Unierecht, het Hof in beginsel verplicht is daarop te antwoorden. Noch uit de tekst van artikel 267 VWEU noch uit het doel van de bij dit artikel ingestelde procedure blijkt namelijk, dat de auteurs van het Verdrag de bevoegdheid van het Hof om bij wege van prejudiciële beslissing uitspraak te doen over een bepaling van het Unierecht, hebben willen uitsluiten in het bijzondere geval dat het nationale recht van een lidstaat naar de inhoud van die bepaling verwijst ter vaststelling van de voorschriften die in een zuiver interne situatie van die lidstaat van toepassing zijn. Wanneer een nationale wettelijke regeling zich voor haar oplossingen voor zuiver interne situaties conformeert aan de in het Unierecht gekozen oplossingen, teneinde inzonderheid discriminaties of eventuele distorsies van de mededinging te voorkomen, heeft de Unie er stellig belang bij dat ter vermindering van uiteenlopende uitleggingen in de toekomst de overgenomen bepalingen of begrippen van het Unierecht op eenvormige wijze worden uitgelegd, ongeacht de omstandigheden waaronder zij toepassing moeten vinden. Deze benadering behoort thans tot de vaste rechtspraak van het Hof (zie onder meer de conclusie van de advocaat-generaal van 16 juli 2015 in de zaak C-338/14, punten 20 tot en met 22).

Blijkens de supra weergegeven bepalingen van de Obchodný zákonník wordt in de nationale wettelijke regeling geen onderscheid gemaakt tussen handelsagenten die tot taak hebben te onderhandelen over overeenkomsten voor goederen en die tot taak hebben te onderhandelen over overeenkomsten met een ander voorwerp. Artikel 652, lid 1, van de Obchodský zákonník gewaagt integendeel op algemene wijze naar „een bepaald type overeenkomsten (transacties)”, zonder dat daarbij het voorwerp van die transacties nader wordt omschreven. Artikel 662 van de Obchodný zákonník, waarbij artikel 11 van richtlijn 86/653 is omgezet, maakt evenmin een onderscheid tussen handelsagenten die voor goederen en die voor andere waren en diensten, maar bevat uniforme regels voor alle handelsagenten. De situatie die in de onderhavige zaak aan de orde is, is geenszins specifiek voor verzekeringsovereenkomsten. De door de verwijzende rechter gestelde vragen kunnen op dezelfde wijze worden toegepast op handelsagenten voor goederen, indien zij belast zijn met het onderhandelen over lange-termijnovereenkomsten voor de verkoop/aankoop van goederen en hun provisie ofwel afhangt van een bepaald minimumaantal transacties dat in de loop van een dergelijke overeenkomst moet worden verwezenlijkt, ofwel van een bepaalde minimumduur daarvan. Het door het Hof in de onderhavige zaak verstrekte antwoord zal dus hoe dan ook tevens gelden binnen de werkingssfeer van richtlijn 86/653, te weten voor

handelsagentuurovereenkomsten voor de verkoop en de aankoop van goederen (artikel 1, lid 2, van de richtlijn).

Rekening houdend daarmee, is de verwijzende rechter van oordeel dat het Hof bevoegd is om in casu artikel 11 van richtlijn 86/653 uit te leggen.

- 12 Zoals reeds is gezegd, vordert verzoekster van verweerster terugbetaling van (een gedeelte) van de provisie op grond dat de via verweerster gesloten verzekeringsovereenkomsten werden beëindigd vóór het verstrijken van de gestelde minimumduur ervan (die is vastgesteld in artikel 4 van bijlage 1 bij de overeenkomst van 13 maart 2012: zie punt 2, onder b), van deze beschikking). Artikel 662 van de *Obchodný zákonník*, houdende uitvoering van artikel 11 van richtlijn 86/653, regelt de voorwaarden betreffende het recht op provisie, op dwingende wijze, ook al is dit artikel niet opgenomen in de lijst van artikel 263, lid 1, van de *Obchodný zákonník*. Indien artikel 4 van bijlage 1 bij de overeenkomst van 13 maart 2012 in strijd zou zijn met de dwingende voorschriften van artikel 662 van de *Obchodný zákonník*, dan zou dit betekenen dat een deel van de overeenkomst tussen partijen niet kan worden toegepast, hetgeen er dan weer toe kan leiden dat de vordering (althans gedeeltelijk) moet worden afgewezen. Volgens de verwijzende rechter dient daarom krachtens artikel 267, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie om uitlegging te worden verzocht van richtlijn 86/653, teneinde de onderhavige zaak te kunnen afdoen. Uitlegging van de richtlijn als een handeling van een instelling van de Europese Unie behoort tot de bevoegdheid van het Hof van Justitie van de Europese Unie volgens artikel 267, lid 1, onder b), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. **[Or. 7]**

IV. Motivering van de voorlegging van de betrokken vragen

De eerste en de tweede vraag

- 13 Deze vragen betreffen in wezen de vraag of de strikte bewoordingen van artikel 11, lid 1, eerste streepje van richtlijn 86/653 er al dan niet aan in de weg staan dat rekening wordt gehouden met de kenmerken van lange-termijnovereenkomsten die met handelsagenten worden gesloten. Deze bepaling preciseert dat het recht op provisie slechts kan vervallen indien en voor zover vaststaat (met andere woorden: „het duidelijk is”, „niet wordt betwist”) dat de overeenkomst tussen de derde en de principaal niet zal worden uitgevoerd (in het Duits: „feststeht, dass der Vertrag zwischen dem Dritten und dem Unternehmer nicht ausgeführt wird”, in het Engels „it is established that the contract between the third party and the principal will not be executed”, in het Frans „il est établi que le contrat entre le tiers et le commettant ne sera pas exécuté”). Uit de tekst van die bepaling in de verschillende taalversies blijkt enerzijds dat de voorwaarde voor het verval van het recht op provisie betrekking heeft op de niet-uitvoering van de tussen de derde en de principaal gesloten overeenkomst in haar geheel.

Anderzijds bepaalt ook artikel 10, lid 1, van richtlijn 86/653 dat de provisie verschuldigd is zodra „de transactie [is] uitgevoerd”. Vanuit linguïstiek oogpunt biedt geen van beide bepalingen soelaas voor de situatie waarin de transactie (de overeenkomst) tussen de derde en de principaal gedeeltelijk is uitgevoerd.

- 14 Afhankelijk van de wijze waarop de eerste vraag wordt beantwoord, is de tweede vraag relevant, waarmee wordt verzocht om uitlegging van de draagwijdte van de bepaling die in artikel 11, lid 3, van richtlijn 86/653 dwingend is vastgesteld ten behoeve van één van partijen.

De derde vraag

- 15 Deze vraag vloeit voort uit de eerste vraag en de tweede vraag. Met deze vraag wordt in wezen verzocht om verduidelijking van het begrip „omstandigheden die aan de principaal te wijten zijn” in het tweede streepje van artikel 11, lid 1, van richtlijn 86/653. Deze vraag is in de context van de onderhavige zaak van belang voor de specifieke bepaling betreffende de beëindiging van de verzekeringsdekking (of van de verzekeringsovereenkomst) in artikel 801, lid 2, van de *Občianský zákonník*. Volgens deze bepaling kan de verzekeringsovereenkomst simpelweg worden beëindigd door de feitelijke niet-betaling van de premie. Betaling van de premie is vanzelfsprekend een van de voornaamste verplichtingen die krachtens een verzekeringsovereenkomst op de verzekerde persoon rusten, maar in dit geval beschermen de wettelijke voorschriften de verzekeraar door te bepalen dat de verzekering wordt beëindigd door de niet-betaling van de premie. Deze wettelijke regeling leidt er evenwel toe dat verzekerden die methode kunnen kiezen om de verzekering te beëindigen, louter als een eenvoudig alternatief van andere methoden, zelfs wanneer zij de verzekering zelf op een andere manier zouden kunnen beëindigen (door opzegging, intrekking). Bovendien is volgens deze dwingende wettelijke regeling de feitelijke beëindiging van een verzekeringsovereenkomst mogelijk in een situatie waarin de verzekerde deze anders niet kon beëindigen. Verzekerde personen kunnen verschillende redenen hebben om die methode te gebruiken.

Vanuit juridisch oogpunt is de rechtsgrondslag voor de beëindiging het stilzitten van de verzekerde (de niet-betaling van de premie), (op zich) dus de niet-nakoming van een verplichting. Aan dat verzuim kunnen evenwel verschillende redenen ten grondslag liggen, aangezien de verzekerde mogelijk zelfs verschillende motieven heeft om aldus te werk te gaan. Die redenen kunnen een economische (of zelfs juridische) rechtvaardiging vormen voor de beëindiging van de verzekeringsovereenkomst, maar naar de buitenwereld komen zij steeds op dezelfde wijze tot uiting: het nalaten van de verzekerde (de niet-betaling van de premie), dat wil zeggen contractbreuk.

Artikel 11, lid 1, tweede streepje, van richtlijn 86/653 gewaagt van omstandigheden die niet „aan de principaal te wijten zijn”. Ook voor de onderhavige zaak is het van doorslaggevend belang om uit te maken of het begrip

„omstandigheden die [niet] aan de principaal te wijten zijn” betekent (i) dat de principaal de overeenkomst niet heeft beëindigd of niet in dier voege inbreuk op de overeenkomst heeft gemaakt dat de andere partij deze heeft beëindigd, dan wel (ii) dat de principaal zich niet aldus heeft gedragen dat de derde het recht had om de overeenkomst niet langer uit te voeren. **[Or. 8]**

V. Conclusie

[...] [*procedure*]

Dunajská Streda, 23 november 2015

Michal Novotný